

BOVZU Dobeles Dārzkopības selekcijas un izmēģinājumu stacija

**Atskaite
par projekta
Vīrusbrīva augļaugu pavairojamā materiāla audzēšanas
uzsākšana, karantīnas pārbaudes nodrošināšana
izpildi**

Projekta vadītāja: Edīte Kaufmane

BOVZU Dobeles Dārzkopības selekcijas un izmēģinājumu stacija

Graudu iela 1, Dobele, LV 3701

Tel.: 3722294

E-pasts: kaufmane@latnet.lv

www.ddsis.lv

Projekta atbildīgais izpildītāja: Sarmīte Strautiņa

Dobele, 2005

Projekta sākotnējie uzdevumi bija:

- iekārtot termokameru pavairojamā materiāla termoterapijai,
- iekārtot telpas materiāla pavairošanai pēc termoterapijas ,
- jau esošajās siltumnīcās uzsākt piemērota boksa izveidi, kurā uzglabāt dažādas izcelsmes materiāla atveseļotos etalonaugus,
- jau esošajās siltumnīcās izveidot piemērotu boksu introducētā augļaugu materiāla karantīnas pārbaudei,
- jau esošajās siltumnīcās izveidot divas norobežotas, telpas ar pretkukaiņu tīkla segumu; vienu - indikatoraugu izaudzēšanai un otru - uz indikatoraugiem uzpotētu šķirņu audzēšanai.

Sakarā ar finansējuma apjoma samazināšanos, daļēji mainījās ar veicamie uzdevumi, jo piešķirtais finansējums pilnībā nesedza nepieciešamās izmaksas .

Pēc mainītās tāmes veicamie konkrētie uzdevumi bija :

1. Uzsākt augļaugu pavairojamā materiāla atveseļošanai un atveseļotā materiāla pavairošanai un uzglabāšanai nepieciešamo telpu kompleksa izveidi:
 - telpa, kurā ievietota termokamera pavairojamā materiāla termoterapijai,
 - telpas materiāla pavairošanai pēc termoterapijas,
 - siltumnīca introducētā augļaugu materiāla karantīnas pārbaudei, tādejādi nodrošinot apstākļus introducētā pavairojamā materiāla karantīnas pārbaudei, kas nepieciešama sekmīga zinātniskā darba nodrošināšanai.
2. Iegādāt termokameru termoterapijas veikšanai inficētajam pavairošanas materiālam.
3. Veikt šķirņu atlasī testēšanai, nepieciešamā atveseļotā materiāla apzināšanu ārvalstīs.

Projekta izpildes gaitā veiktie darbi:

- 1) iegādāta termokamera augu termoterapijai KBWF 720, ražotājs Binder GmbH (2.attēls)
- 2) veikta telpu renovācija, iekārtota telpa augu pavairošanai pēc termoterapijas (1.,2.attēli)
- 3) uzbūvēta siltumnīca karantīnas vajadzībām (3/attēls)
- 4) veikta situācijas izpēte vīrusbrīva materiāla ražošanā ES valstīs , šķirņu sortiments un atveseļošanas izmaksas.

Situācija vīrusbrīva pavairojamā materiāla tirgū ārvalstīs

Izpētot situāciju par šķirņu vīrusu testēšanas izmaksām, konstatēts, ka 1 gada izmaksas vienai šķirnei sēkleņkokiem: ābelēm un bumbierēm , kā arī kauleņkokiem , veicot ELISA, PCR testus laboratorijā un izmantojot indikatoraugus ir 590Ls jeb 1300 Šveices franki. Vīrusu testēšanas ilgums sēkleņkokiem ir 3 gadi, tāvad vienai šķirnei izmaksas testējot ārzemēs ir 1770 Ls, bet kauleņkokiem testēšanas ilgums ir 2 gadi, kas vienai šķirnei sastāda 1180,4 Ls.

Šķirņu atveseļošana izmantojot termoterapiju kā sēkleņkokiem tā arī kauleņkokiem vienai šķirnei izmaksā 908 Ls, jeb 2000 Šveices franku.

Savukārt pirmsbāzes materiālā potzaru izmaksas ir 3 Šveices franki jeb 1,36 Ls par vienu aci (pumpuru), bet potzara izmaksas ir 20,43 Ls .

Vīrus brīvo un vīrustestēto šķirņu sortiments Eiropas valstīs stipri atšķiras no tā kuru audzē Latvijā, tāpēc iespēja iegādāties sertificētu vīrusbrīvu pavairojamo materiālu ir ierobežotas. Vīrus brīvu vai vīrustestētu šķirņu potzari serticētā mātes dārzā maksā , atkarībā no pasūtītā apjoma no 0,62 EUR par zaru, ja pasūtījums ir līdz 20 potzariem , līdz 0,28 EUR par potzaru, ja pasūtījums pārsniedz 2000 potzarus. No Latvijā audzēšanai ieteicamajām šķirnēm Vācijā iespējams iegādāties šādu šķirņu vīrusbrīvus potzarus:

Plūmēm 'Stanley', 'Viktorija', 'Zaļā Renklode'

bumbierēm 'Clap's Favorite', 'Conference';

ābelēm: 'Melba', 'Spartan'.

Vācijā iespējams iegādāties arī vīrusbrīvus sertificētus potcelmus , piemēram, Lodera kokaudzētavā:

ābelēm M9, M 26, M 27, M 7, M 25, M 11, MM106, MM 111, A 2, Supporter 1, Supporter 2, Supporter 3, Supporter 4

B9

bumbierēm : veģetatīvi pavairoti *Pyrus communis* 'Pyrodwarf', Cyd. EMA, Cyd. Adams, Cyd. EM C, Cyd. BA 29, ģeneratīvi pavairoti potcelmi : *Pyrus communis* Bartlett, *Pyrus communis*

ķiršiem: veģetatīvi vairoti potcelmi Gisela 5, Maxma Delbard 14, *Prunus cerasus* Weiroot, *Prunus Colt*, ģeneratīvi vairoti potcelmi *Prunus avium*, *Prunus machaleb* (sīklapu)

plūmēm: veģetatīvi vairoti potcelmi *Prunus insititia* St. Julien 'A', *Prunus insititia* St. Julien 'INRA GF 655/2'. *Prunus insititia* 'Pixy', *Prunus G 5/22*, *Prunus mariana* GF 8-1, *Prunus insititia* St. Julien 'A'- Stämmchen; ģeneratīvi vairoti potcelmi *Prunus cerasifera* (Myrobalane), *Prunus domestica* 'Wangenheims', *Prunus insititia* St. Julien 'INRA 2', *Prunus insititia* St Julien 'Wädenswill', *Prunus insititia* St. Julien 'd'Orleans'. *Prunus domestica* 'Damascena Noir'.

Problemātiski ir ar ogulāju kultūrām un šķirnēm, jo aveņu, upeņu jāņogu un ērkšķogu sortimentu veido galvenokārt Krievijā, Baltkrievijā selekcionētas šķirnes, bet Rietumeiropā piedāvātais šķirņu sortiments ir maz piemērots Latvijas apstākļiem. Daļēji vīrusbrīvu upeņu, jāņogu un ērkšķogu šķirņu izejmateriālu varēt iepirkt Baltkrievijā, Baltkrievijas Augļkopības institūtā, vismaz Baltkrievijas izcelsmes šķirnēm Vīrusbrīvo stādu cena 3, 50 USD par stādu.

Izvērtējot esošo situāciju, perspektīvā būtu nepieciešams veikt vīrusu testēšanu un atvaseļošanu šādām augļaugu Latvijā audzēšanai ieteiktām šķirnēm, kuru vīrusbrīvu materiālu nav iespējams iepirkt:

ābeļu šķirnēm : 'Baltais Dzidrais', 'Konfetnoje', 'Agra', 'Antonovka', 'Auksis', 'Kavaļenkovskoje', 'Orļik', 'Saltanat', 'Antej', 'Iedzēnu', 'Ilga', 'Lobo', 'Rubin', 'Sinap Orlovskij', 'Zarja Alatau', 'Aļesja', 'Ausma'.

plūmju šķirnēm : 'Komēta', 'Skoroplodnaj', 'Aļeinaja', 'Ave', 'Eksperimentālfeltets', 'Julius', 'Lāse', 'Latvijas Dzeltenā Olu Plūme', 'Minjona', 'Otario', 'Zemgale'.

aveņu šķirnēm : 'Balzam', 'Kiržac', 'Lazarevskaja', 'Ottawa', 'Skromņica', 'Sputņica', 'Norna', 'Meteor', 'Polana', 'Marseika', 'Gusar', 'Babje Leto 2'

upeņu šķirnēm: 'Zagadka', 'Titania'

jāņogu šķirnēm: 'Rodom', 'Vīksnes Sarkanās'.

Kopsavilkums

Sakarā ar to, ka nepietiekamā finansējuma dēļ nebija iespējams veikt vīrusbrīva materiāla audzēšanai visu nepieciešamo telpu t.sk. siltumnīcu renovāciju, pārbūvi un iekārtošanu, nepieciešams šo darbu turpināt nākošajā gadā.

Nav arī uzsākta boksu izbūve atveseļoto un etalonaugu uzglabāšanai, kas ir ļoti svarīgi, lai vispār varētu uzsākt sertificēta stādmateriāla audzēšanu.

Turpmāk būtu veicama arī vīrusbrīva pavairojamā materiāla iegāde tām šķirnēm, kurām šis materiāls ir pieejams, kā arī jāuzsāk ievesto šķirņu karantīnas pārbaude.

1.attēls Telpa termokameras novietošanai pirms renovācijas

2.attēls Telpa pēc renovācijas un termokamera KBWF 720

3.attēls siltumnīca introducētā augļaugu pavairojamā materiāla pārbaudei

Dobeles DSIS direktore, projekta vadītāja:

/E.Kaufmane/

Projekta atbildīgā izpildītāja:

/S.Strautiņa/

15.11.2005